

Bruxelles, 30 noiembrie 2018
(OR. en)

14302/1/18
REV 1

SAN 403
PHARM 59

NOTĂ

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Comitetul Reprezentanților Permanenți / Consiliul
Subiect:	Reuniunea Consiliului Ocuparea Forței de Muncă, Politică Socială, Sănătate și Consumatori din 7 decembrie 2018 Abordarea reticenței față de vaccinare la nivelul UE și la nivel național: provocări și posibilități într-o lume digitalizată - <i>Schimb de opinii</i>

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor o notă din partea Președinției, în vederea schimbului public de opinii care va avea loc în cadrul reuniunii din 7 decembrie 2018 a Consiliului (EPSCO) pe tema „abordării reticenței față de vaccinare la nivelul UE și la nivel național: provocări și posibilități într-o lume digitalizată”. Pentru a structura schimbul de opinii, Președinția a pregătit trei întrebări, care figurează la sfârșitul textului.

**Abordarea reticenței față de vaccinare la nivelul UE și la nivel național:
provocări și posibilități într-o lume digitalizată**

CONTEXT ȘI PROVOCĂRI

Vaccinurile reprezintă una dintre cele mai mari realizări în materie de sănătate publică din secolul XX, ele facilitând eradicarea globală a variolei, precum și eliminarea poliomielitei și conducând la reducerea semnificativă a impactului unor boli care erau anterior larg răspândite, precum difteria și tetanosul. Deși există un consens științific larg cu privire la faptul că vaccinurile reprezintă una dintre opțiunile preventive cele mai importante și mai eficace de care dispune medicina modernă, bolile care pot fi prevenite prin vaccinare sunt o amenințare crescândă la adresa sănătății publice în majoritatea zonelor Europei. Această disparitate între cunoașterea științifică și aplicarea ei în practică se explică prin mai mulți factori, printre care reticența față de vaccinare, aflată în creștere. Tehnologiile actuale ale informației și comunicațiilor, care permit răspândirea cu rapiditate și ușurință a diverse tipuri de mesaje, inclusiv a informațiilor incorecte cu privire la vaccinuri și vaccinare, pot genera anxietate în legătură cu vaccinarea. În același timp, evoluțiile rapide ale acestor tehnologii ar putea contribui, pe de altă parte, la o mai bună promovare a sănătății și a prevenirii bolilor.

Reticența față de vaccinare și diminuarea încrederii

Conceptiile greșite despre vaccinare au abătut atenția publicului de la beneficiile vaccinării înspre neîncrederea în știință și teama de eventuale efecte secundare. La baza acestei creșteri a nivelului de reticență stau mai mulți factori, care probabil nici nu sunt încă înțeleși toți. Deoarece bolile care pot fi prevenite prin vaccinare s-au diminuat datorită vaccinării sistematice în trecut, cetățenii nu mai percep potențialul risc fatal al acestor boli. De aceea, ei nu sunt suficient de conștienți de rolul vital al vaccinării în salvarea de vieți omenești și de riscurile nevaccinării. Alți factori care joacă un rol în acest fenomen sunt lipsa informațiilor fiabile și, în anumite cazuri, neîncrederea în cei care furnizează informațiile disponibile, un nivel mai scăzut de acceptare a oricărui risc asociat cu vaccinarea persoanelor sănătoase (în special a copiilor), lipsa înțelegerii avantajelor individuale ale vaccinării în raport cu avantajele sale la nivelul comunității, precum și controversele din mass-media pe tema siguranței vaccinurilor, alimentate de informații incorecte. Tehnologiile comunicării ce permit răspândirea cu rapiditate și ușurință a mesajelor la nivel global și accesul permanent la informații potențial nefiabile prin internet au oferit numeroase noi platforme ce accelerează difuzarea informațiilor incorecte și generatoare de anxietate cu privire la vaccinuri și vaccinare. Într-o serie de state membre ale UE, se constată creșterea popularității unor grupuri ce se opun vaccinării și care au început să exercite influență asupra opiniei publice și a mediului politic, activitatea lor fiind facilitată atât de rețelele sociale, cât și de mass-media tradițională.

Într-un raport publicat recent cu privire la situația încrederii în vaccinuri în UE¹, se evidențiază că, deși majoritatea cetățenilor din UE cred încă în importanța, eficacitatea și siguranța vaccinurilor, încrederea în vaccinuri în regiunea europeană a OMS este mai scăzută decât în alte regiuni, iar mai multe țări s-au confruntat cu crize semnificative ale încrederii în ultimii 20 de ani, ceea ce poate reprezenta unul din factorii care explică epidemiile serioase de rujeolă din anumite state membre ale UE.

¹ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf

Efectele acoperirii vaccinale insuficiente

Per ansamblu, acoperirea vaccinală diferă foarte mult între statele membre ale UE, multe dintre acestea neatingând pragul de acoperire de 95 % care este necesar pentru asigurarea imunității de grup pentru rujeolă. Ca exemplu semnificativ, doar șase țări din UE/SEE atingeau o acoperire vaccinală de minimum 95 % în 2017 pentru ambele doze ale vaccinului ce conține virusul rujeolei².

O serie de state din UE și de țări vecine ale Uniunii se confruntă în prezent, așadar, cu epidemii fără precedent de boli care pot fi prevenite prin vaccinare. Numai în 2017, peste 14 000 de persoane au contractat rujeolă în UE – mai mult decât triplul numărului raportat în 2016. În ultimii doi ani, peste 57 de persoane au decedat din cauza rujeolei, iar două persoane din cauza difteriei. Europa nu reușește să elimine rujeola conform obiectivelor OMS asumate.

Un alt efect al acoperirii vaccinale insuficiente este acela că persistă riscul de reintroducere a virusului poliomielitice în UE, ceea ce pune în pericol statutul de regiune indemnă de poliomielită al Uniunii.

În fiecare an, în Uniunea Europeană sunt detectate aproximativ 33 000 de cazuri de cancer de col uterin și se înregistrează aproximativ 15 000 de decese din această cauză³. Majoritatea cazurilor de cancer de col uterin sunt cauzate de infecții cu papilomavirusul uman (HPV)⁴. Numărul infecțiilor cu HPV ar putea fi redus în mod semnificativ prin vaccinarea împotriva HPV^{5,6}.

² <https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/vaccination-coverage-second-doses-measles-containing-vaccine-country-eueea-2017>

³ <https://ecdc.europa.eu/en/human-papillomavirus/factsheet>

⁴ <https://www.scrip.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=84214>

⁵ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/news/news/2018/10/hpv-vaccination-protecting-girls-now-from-cervical-cancer-in-their-future>

⁶ <https://www.uptodate.com/contents/human-papillomavirus-vaccination>

ABORDAREA OBSTACOLELOR-CHEIE ÎN CALEA UNEI ACOPERIRI VACCINALE EFICACE, PRECUM ȘI ABORDAREA PRINCIPALILOR FACTORI DE FACILITARE A ACESTEIA

Ca prim pas în abordarea problemei ratelor scăzute de acoperire vaccinală, este esențial să înțelegem mecanismele care conduc la utilizarea redusă a vaccinurilor în Europa.

Conform unui raport publicat recent cu privire la organizarea și punerea în aplicare a serviciilor de vaccinare în UE⁷, statele membre comunică faptul că reticența față de vaccinare este unul dintre obstacolele principale în calea unei acoperiri vaccinale eficace în cazul rujeolei și în calea punerii în aplicare eficace a programelor de vaccinare a copiilor. Alte obstacole menționate în ceea ce privește acoperirea vaccinală eficace în cazul rujeolei sunt lipsa comunicării cu grupurile vulnerabile ale populației, lipsa sensibilizării în rândul populației în general, formarea insuficientă sau reticența față de vaccinuri în rândul personalului din sistemul medical, modul de organizare, de punere în aplicare și de finanțare a serviciilor de vaccinare, deficitele pe termen scurt de vaccinuri, precum și lipsa registrelor de vaccinare electronice, naționale și internaționale. Raportul menționează unele măsuri de contracarare a acestui fenomen, de exemplu includerea vaccinării contra rujeolei în cadrul serviciilor de sănătate cu finanțare publică, desfășurarea de campanii de sensibilizare și utilizarea unui sistem de monitorizare a vaccinărilor.

Referitor la vaccinarea adulților împotriva gripei, principalele bariere raportate de statele membre în ceea ce privește o acoperire vaccinală eficace includ lipsa sensibilizării în rândul publicului, cetățenii nefiind informați cu privire la consecințele potențial grave ale infecției, chestiunea conexă a reticenței față de vaccinare și a mișcărilor antivaccinare, precum și plata pentru vaccin din partea persoanei vaccinate. Un factor de facilitare a acoperirii vaccinale eficace în cazul gripei îl reprezintă, potrivit statelor membre, campaniile media vizând sensibilizarea publicului larg și a personalului din sectorul medical.⁷

⁷ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_services_en.pdf

Potrivit unui raport publicat recent de un grup de experți în domeniul eficacității investițiilor în sănătate⁸, printre factorii principali care influențează utilizarea vaccinării se numără următoarele: ca factori pozitivi, accesul la informații fiabile despre vaccinare, expunerea la mesaje pozitive în mass-media, cultivarea încrederii în instituții, în vaccinare și în furnizorii serviciilor de vaccinare, iar ca factori negativi, expunerea la zvonuri și mituri care subminează încrederea în vaccinuri și faptul că unii profesioniști din domeniul medical nu combat aceste mituri sau nu oferă sfaturi pe baza dovezilor științifice.

Unul dintre factorii care influențează și transformă în prezent serviciile de sănătate în general și, prin urmare, care afectează inclusiv domeniul vaccinării este procesul de digitalizare pe care îl cunoaște sectorul sănătății. În domeniul vaccinurilor, una dintre realizările principale ale digitalizării este crearea de sisteme electronice de informații privind imunizarea, care, până la sfârșitul lui 2016, au fost implementate de opt state membre la nivel național și de un număr mult mai mare de state membre la nivel subnațional⁹. Sistemele respective au un potențial ridicat în ceea ce privește îmbunătățirea furnizării de vaccinuri la nivel public, prin optimizarea calității datelor cu privire la ratele de acoperire și prin facilitarea identificării deficitelor de vaccinare și a grupurilor insuficient deservite din cadrul populației. De asemenea, ele ar putea îmbunătăți ratele de acoperire vaccinală prin funcții suplimentare, precum sisteme de mesaje de reamintire. Utilizarea unor astfel de sisteme electronice ridică însă și probleme noi legate de existența unor interese discordante și face necesare analize suplimentare în domenii precum protecția datelor și drepturile individuale, etica, precum și comparabilitatea sistemelor.

⁸ https://ec.europa.eu/health/expert_panel/sites/expertpanel/files/020_vaccinationpgms_en.pdf

⁹ <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/immunisation-systems.pdf>

PROBLEME ȘI TEME DE DISCUȚIE

Având în vedere elementele prezentate mai sus, Consiliul este invitat să analizeze următoarele întrebări:

1. Un studiu recent¹⁰ arată că reticența față de vaccinare a scăzut în unele țări europene, însă a crescut în altele. Epidemia curentă de rujeolă din Europa demonstrează că reticența față de vaccinare, ce poate duce la o rată scăzută de acoperire vaccinală, reprezintă o amenințare transfrontalieră importantă la adresa sănătății în Europa. Care sunt cauzele variațiilor nivelului reticenței față de vaccinare între diferitele state membre și cum pot fi abordate aceste cauze? Ce eforturi sunt necesare pentru a combate în mod sistematic reticența față de vaccinare și ratele scăzute de acoperire vaccinală în Uniunea Europeană, astfel încât această amenințare transfrontalieră la adresa sănătății să fie eliminată? Există anumite bune practici care s-au dovedit utile în țara dumneavoastră pentru creșterea acoperirii vaccinale? Puteți menționa un exemplu de măsură de succes care ar putea fi implementată și în alte state membre?
2. Răspândirea rapidă a mesajelor și accesul facil la informații prin internet creează o platformă pentru activiștii antivaccinare și generează dificultăți din ce în ce mai mari pentru public în ceea ce privește identificarea surselor fiabile de informații pe tema vaccinării. Cum pot statele membre să acționeze sinergic în mod optim pentru a combate informațiile incorecte și știrile false din mass-media și mai ales de pe internet cu privire la vaccinuri și la vaccinare?
3. Procesul de digitalizare actual generează schimbări la nivelul tuturor componentelor sistemelor de sănătate. Ce beneficii și ce provocări va crea digitalizarea pentru domeniul vaccinării și cum ar putea digitalizarea să contribuie la îmbunătățirea ratelor de acoperire vaccinală?

¹⁰ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf